

BĒRNU UN JAUNATNES LĪDZDALĪBA LĒMUMU PIENEMŠANĀ: IETEKME UZ IZGLĪTĪBU UN SABIEDRĪBU

Francesca Gottschalk & Hannah Borhan

Bērnu un jaunatnes līdzdalībai ir svarīga vieta politiskajā dienaskārtībā

- Izglītības sistēmas visā pasaulē pēta, kā bērnus un jaunatni iekļaut lēmumu pieņemšanas procesos
- Pētījumi liecina, ka jēgpilna bērnu un jaunatnes līdzdalība sabiedrībai sniedz dažādus ieguvumus
- Kā izglītības sistēmas var atbalstīt bērnu un jaunatnes līdzdalību?

Pamatojums bērnu un jaunatnes līdzdalības nepieciešamībai

Prieks!

Bērniem patīk piedalīties, un viņi dedzīgi un ar iedvesmu piedalās lēmumu pieņemšanā.

Pētījumi liecina, ka bērni vēlas lielāku līdzdalību lēmšanā, ja lēmumi skar viņus.

Bērnu tiesību ievērošana

[ANO Bērnu tiesību konvencija](#) uzsver bērna līdzdalības tiesības, tostarp 12. pantā tiesības brīvi paust viedokli visos jautājumos, kas viņu skar.

Bērna viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei.

Politikas un sabiedrības ieguvumi

Līdzdalība veido bērna pilsonisko uzvedību, veicinot turpmāko sabiedrisko iesaistīšanos.

Līdzdalība veicina vienlīdzību sabiedrībā un bērnu vajadzībām atbilstošākus rīcībpolitikas rezultātus.

Ieguvumi izglītības sistēmām

Līdzdalība veicina skolēnu piederības sajūtu un attīsta viņu pašcieņu. Tā pozitīvi ietekmē [skolas klimatu](#).

Patiesas līdzdalības formas ir pozitīvi saistītas ar skolēnu labbūtnību.

Bērnu un jaunatnes līdzdalības modeļi

Modelis	Galvenās iezīmes
Līdzdalības kāpnes	Pakāpieni attēlo līdzdalības pakāpenisku pieaugumu, sākot no 'nepiedalīšanās' līdz 'īstai līdzdalībai'.
Režģu (<i>lattice</i>) modelis	Dinamisks modelis, kas parāda, kā bērna līdzdalība var atšķirīgi ietekmēt līdzdalības procesus (piemēram, mērķu noteikšanu, informācijas analīzi) un līdzdalības iznākumus (piemēram, politikas maiņu).
Ceļi uz līdzdalību (Pathways to Participation)	Šis modelis attēlo veidus, kādos bērnus un jaunatni var iesaistīt projektos vai līdzdalības procesos, iezīmējot projekta partneru iespējas un pienākumus, lai atbalstītu līdzdalību. Struktūra ir līdzīga 'kāpņu modelim', lai gan šis modelis neidentificē 'nepiedalīšanās' formas kā tādas.
Plašāka pieeja	Šis modelis vienkāršo līdzdalību trijās kategorijās: konsultēšanās, sadarbība un bērnu vadītas aktivitātes.
Lundī modelis (The Lundy model)	Šis modelis iezīmē četrus savstarpēji saistītus konceptus, kuriem jābūt ieviestiem, lai veicinātu līdzdalību. Bērniem un jaunatnei ir vajadzīga telpa , kurā izpausties, balss , kas brīvi izsakās, auditorija , kas viņus uzklausā, un viņu viedoklim ir jābūt ietekmei , kam sekotu atbilstoša rīcībai.

Līdzdalības piemēri OECD valstu izglītības sistēmās

Skolēnu padomes

- Gan skolās, gan pašvaldībās darbojas skolēnu pašpārvaldes vai apvienības
- Dažās valstīs skolēnu organizāciju izveide un darbība ir obligāta
- Skolēnu pašpārvaldes līdzdalība skolas norisēs un pārmaiņās sekmēs to izdošanos un uzlabos skolas klimatu

Visas skolas pieeja

- Ieinteresētās puses, tostarp skolēni, ir iesaistīti skolas kopienā, strādājot kopīgam mērķim
- Visas skolas pieeja efektīvi uzlabo skolēnu labbūtību un samazina mācību priekšlaicīgu pamešanu
- Skolēni iesaistās no idejas radīšanas līdz īstenošanai

Līdzdalīgā budžetēšana

- Kopienas locekļi piedalās lēmumu pieņemšanā par noteikta budžeta izlietošanu
- Skolēniem iesaistoties lēmšanā, skolas budžeta tēriņi kļūst skolēnu vajadzībām piemērotāki, palielina viņu atbildību par budžetu un tā caurskatāmību

Bērnu un jaunatnes līdzdalības atbalstīšana

Skolotāji ir galvenie līdzdalības pieeju atbalstītāji. Profesionālās pilnveides iespējas un resursi palīdz iedarbīgu pieeju īstenošanā

Koordinēšana un visaptverošas stratēģijas izveide nodrošina, ka līdzdalības pieejām nav gadījuma raksturs un tās nav atkarīgas no katras skolas iekšējiem noteikumiem

Virzīties uz priekšu palīdzēs skaidra un konsekventa līdzdalības stratēģiju novērtēšana. Pilnveidojot pieredzes bāzi par to, kas darbojas, tiks uzlabota politika un prakse.

Stiprinot bērnu un jaunatnes līdzdalību lēmumu pieņemšanā: galvenie apsvērumi

Izglītībā strādājošajiem jāpārvar daudzas problēmas, tostarp:

- Tradicionālās varas dinamikas un struktūras izaicināšana
- Palīdzēt visiem skolēniem saprast viņu tiesības un veicināt iekļaušanu
- Padarīt līdzdalību jēgpilnu un novērst ārišķīgu un neīstu iesaistīšanu
- Labas, atbilstošas terminoloģijas izmantošana (piem., iesaistīšanās, rīcība, kompetence, iespējošana, u.t.t.)
- Laika, resursu, darba ieguldīšana līdzdalībā
- Atbildības saglabāšana un novērtēšana, kas darbojas (un kas nedarbojas!)
- Izpētes nodrošināšana, kur tās vēl trūkst

Paldies!

Vairāk informācijas:

<http://www.oecd.org/education/cei/21st-century-children.htm>

kā arī dokumentā

[*Child participation in decision making: Implications for education and beyond*](#)

Kontakti: Francesca.GOTTSCHALK@oecd.org; Hannah.BORHAN@oecd.org

Esam saziņā!

<https://twitter.com/edupetijumi>

[https://www.izm.gov.lv/lv/projekts/daliba-
starptautiskos-petijumos](https://www.izm.gov.lv/lv/projekts/daliba-starptautiskos-petijumos)

[https://starptautiskieizglitibaspetijumi.blogspot.com/
starptautiskie.petijumi@izm.gov.lv](https://starptautiskieizglitibaspetijumi.blogspot.com/)

67047931, 29170372